585

Elsa Jönsson
Norjeby, Listers hd.
Född 1842. död 1928
H. misthushåll. Norje.

Upptecknat
sommaren 1928
J. Nilsson

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Dödsfärd.

Om en fågel hackade på huset, så förkunnade detta, att någon skulle dö i huset.

102

Ola Jönsen
Norjeby, Listers hd.
Född 1842, död 1928
Ej vistelsort Norje.

585 Nygptuknut
sammanen 1928
Ingeborg Svensson,

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Skatarna

Om skatarna sitta nära husen och "skratta",
så kommer det snart främmande.

103

Elsa Jönsson
Nasjeby, Listers hd.
Född 1842. död 1928
Undervisad hemma.

585 Upptecknat sommaren 1928 Thure Kjellström.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

När barn ställt sig.

Då skulle man blåsa på såret under detsamma:

"Lägga, liga, lauta,
inte ska barnet gauta!"

Detta ansågs väcka lindrande och läkande.

Elsa Jönsson 585 Upptecknat
Norjeby, Listers hd, sommaren 1928.
Född 1842, död 1928. Thorildsson.
El. undervisad Norje.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Tyfushögdesjuk.

Tyfushögdesjuk använda man till att bota utslag i ansiktet på barn med. Man blötte den i vatten, och så tvättade man dem därmed.

105

Elsa Jönsson
Nasjeby, Listerhd.
Född 1842, död 1928
H. uppteckn. Nasjö.

585 Upptecknad
sommaren 1928
Ruellemma

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Vådeldshal.

Man plägade uppsamla hal från vådeld, som användes som botemedel mot utslag hos barn. Man uppsämde den vid brehar, slickte den så i vatten och med detta tvättade man hart utslagen, som man trodde att barnet fått, därför att modern som hovande vetten vådeld.

585

1406

Elsa Jönsson
Nejsiby, Listers hd.
Född 1842, död 1928
El. misthälleret Noije.

Upptecknat
sommaren 1928.
Thuellånnan.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Mot ögonsjukdom.

En barnen var sjuka i ögonen, sköljde man upp
en kvinna, som nyss fått barn men ännu inte blivit
kyrkotagen, och smorde deras ögon med di spån
hennes kvist.

1107

Elsa Jönsson
Norjeby, Östergötland.
Född 1842, död 1928.
Hemmansägarhustru i Norje.

Nyptecknad
sommaren 1928
J. Tuvelsson

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

"Söderstämman".

Så hölls en stallkunnig gumma i Norje i min barndom. Om pigorna mötte henne, när de skulle gå till sjön, envägs, det lämpligt att sätta. I stunden upptäckte man henne i omedelbart sjö att tvätta hårt hennes makt. Om en man i byn sades det att han vände om och gick hem igen, om han mötte henne, när han gick ut på morgonen.

BL.

Elsa Jönsson
Nejdby, Listers hd.
Född 1842, död 1928.
El. mästebonde Nejde.

585

Upptecknad
sommaren 1928
Thorell-Jönsson

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

"Ålodansen"

"Ålodansen" fick man lära av den onde, och den måste spelas, till någon skarsinnig spelens ursprung.

Elsa Jönsson
Nasjeby, Listers hd.
Född 1842. Död 1921
H. mistebrodt Norje.

585 Upptecknat
sommaren 1928
Thun Hennum

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Påskkvinning till djävulen.

Vid påskkvinning till djävulen skulle denne
ha tio skeppar blod.

Elsa Jönsson
Norjeby, Listers hd.
Född 1842. död 1928
H. vistelsead Norje.

585 Upptecknad
sommaren 1928
Thun Hansson.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Enhänsäl.

Sådant gav man halvana, för att de skulle
vara jämt.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

111

Elsa Jönsson
Nacka. Lästes Sd.
Född 1842. Död 1928.
Husmodershemmanitsbarn
Nacka.

585

Upptecknat
sommaren 1928 av.
Thorleif Jönsson
Stud. theol.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Julen förr.

Så kallas en stor sten, som ligger på Jönsa stund i Nacka. En gång hade kärringa sagt åt dem att de skulle ha slutat med Gammaldags Kupka. Om den säga man vidare att den vände sig varje år den lyktan nyfaket bröd.

Obs! identiskt
Lika vid
Sid. 133

112
112

Elsa Jönsson
Norjeby, Asbo hd.
Född 1842, död 1928
Vidskepelse från Norje.

585 Upptecknat
sommaren 1928
Anne Mårtsson

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Väder under jularna.

Tjäpälk lade mycket noga märke till väder under julvecka och jämförde väderleken dåförtiden, när väderleken dessa dagar stod i ett visst samband med väder under årets lopp.

585

Elsa Jönsson
Norjeby, Listers hd.
Född 1842. död 1928
D. nattbrevbärt. Norje.

Upptecknad
sommaren 1928.
Nucléenson

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

De dödas julalla.

Man trodde, att de döda hälla julalla omkring midnatt i kyrkan. En gång kom en man mycket påtidigt till julatten, ungefär vid ett-tiden. Han kadde nämligen intäll kyrkan, och när han vaknade mitt i natten, tyckte han, att det var upplyst i kyrkan, varför han en kort stund stödjande på sig och gav sig i väg. När han kom ingen kan att det var de döda, som hälla till i kyrkan, och de voro alla utan huvuden.

Elsa Jönsson 585 Upptecknad 114

Nejsby, Listers hd. sommaren 1928.

Född 1842. död 1928 Ingeborg

Hemmahörande Nejsby.

Äpplen som fruktsamhetsmedel.

LUNDS UNIVERSITETS FOLKMINNESARKIV

Gästgivare-Mårten, en i Nejsby förr framlidna
bekant karaktär i början av 1800-talet, gav en dräng
äpplen, som han skulle ge till en flicka, som han var ag på,
för att denna skulle bli med barn, det blev han också. Flickan
var rik och fick inte ta drängen och ville inte heller ha
honom. Några hörde förmoda sålunda inte äpplen växa,
och möjligen var det inte heller avsett. — Det berättades
vidare, att folket i trakten ofta inte ägde åta
äpplen, som samlats, emedan misstänkte personer
gått dem.

115

Elsa Jönsson
Norjeby, Listers hd.
Född 1842. Död 1928
Universitetsort Norje.

585 Upptecknat
juli 1927
Dahlström

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Gyststyut.

Min fa hädde en hostik, nä han nakspedade, ett gyststyut, och han blevsä rädd, att han vägade inte bli han där ute längre och fredra till slut, utan hamsprängde in. Men han talade inte om det för ens mamma däröpå, för om man omtalade sådana saker, innan man vet vart, så blev man sjuk.

Elsa Jönsson
Norjeby Lisbeth.
Född 1845. död 1928
Fl. uppteckn. Norje

585 Uppteckn. gjord
juli 1927
Ruuth Hansson

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Medel mot värk.

Man skall smörja dennom en fläskvål, som där-
efter skall bäras under en viss, som man sedan
aldrig skall gå förbi mer, för då förs den man
igen.

585

Ella Jönsson
Norrby, Dalhems sn.
Född 1842. död 1918
H. mitt emot Norje.

Upptecknad
julen 1932.
I. Lundström

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Julsång.

Nu är det jul igen
o, nu är det jul igen,
o julen vara skall till påska.
Det var inte sannt,
o det var inte sannt,
på däremellan kommer fasten.
Sanna Lundgren.

Elsa Jönsson
Norjeby, Listers hd.
Född 1842. död 1928
El. nästintill ensk Norje.

585 Upptecknad
juli 1927
Ruth Hemmer

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Likbåren

Två bar med de döda till kyrkogården på
två, Tysa hava i tyget, och två de bära tätt, tysa andra
tysa vid.

585

Elsa Jönsson
Norjeby, Listers hd.
Född 1842. död 1928
Fl. nyttokvarl Norje.

Upptecknad
juli 1937.
Thure Jönsson.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Julafton.

Man tvättade på julafton och höll därmed välbetvingade julafton.

Elna Jönsson
Norraby. Vists hd.
Född 1842. död 1928
Gift vistbeort Vaije.

585

Upptecknat
juli 1922
Ruuchämnen.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Hare på tennsplen.

När man skuat tennsplen, spjide man med spjuck
att hare på innersiden av dem, och sedan sätte man
upp dem på hyllan med haret utåt ummet.

Elsa Jonsson, Norje fn
Skepicky, Listers hd.
Född 1842. död 1928
H. existerat Norje.

585 Uppteknet
juli 1937
Ture Hansson.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Vättarna.

När barnen varo ensliga och skuro om nätterna, så trodde man att det var vättarna som ansade dem. Om flickorna sa man, att de hade vättarna mellan benen.

Ebba Jönsson
Norjeby, Lisbets Ld.
Född 1842, död 1928
Ej mittbarn Norje.

585 Upptecknad
juli 1932.
Thurdånsen

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Gravgåvor

Man kunna, som ovan gravens dag, fick han med
sig i graven kinder och blåjan till hamet samt
tyg o sne och andra sybehör.

123

Elsa Jönsson
Norjeby, Listers hd.
Född 1842, död 1928
Universitetet Norje.

585

Upptecknat
juli 1922
I. Andersson.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Käinga-stenen

Två unga människor, som älskade varandra vilt finga
ta varandra, bestämde att dränkas i sjön, som de
skedde vid dens s.k. Käingastenen ute vid Läcky-
klodd. Senare såg man upprepade gånger deras
gastar dväja utanför byhögsidsmuren på att om-
möjligt komma in och påvila i vigd jord.

124

Ebba Jönsson
Norjeby, Lisbets hd.
Född 1842, död 1928
Ulmistobrant Norje.

585 Upptecknat
juli 1928
J. Danielsson.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

"Savaren"s äventyr.

En båtsman i Norje, kallad Savaren, gick en julaftan full hem från sina händer i Gyene, dit han hade julmat, och han då på hemvägen. Mitt på vägen gick han. Ofrimodat hände han då att en gast hängde sig på hans rygg. Han sa hade han gått på hanten på hantens avvägen, så hade gasten inte kunnat klänga sig fast på honom. Mannen gick nu med sin börda ungefär en halv mil. Många gånger försökte han gå över till hanten av vägen, för då skulle gasten bli tvungen att lämna honom, men vid varje sådant försök tyckt den så

125

skyggsligt, så han fann det högst petitessmått påvägen.
Han var han sanskom tillvinnaliga och vek av vägen
för att gå in, dämmade gastin honom medelst på-
följligt tjut, som F.v. en hördes av pilkel där
i närheten.

LUNDS UNIVERSITETS FOLKMINNESARKIV

Elsa Jönsson 585 Upptecknad
Norjeby, Östers hd. juli 1927.
Född 1842. Död 1928. Thorildsson
H. utsteckad Norje.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

De drunknades andar.

Innan bastet blev inrigt till tvättstuga så de drunknade, stränade dessa påskdagar efter att de den inrigda tvättstugan. Ena påskdagen - ty då var de särskilt i fetan - gick jälbaste ett tvättstuga, hundra man ze gästerna sänga på rummen, för att emellertid finna något tillfälle att komma in.

127

Elsa Jönsson
Norjeby, Listers hd.
Född 1842. död 1928
Universitetsort Norje.

Upptecknat
juli 1932
J. Lundström

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Villaspråket.

Om man fick vråk på vissa ställen, som pjalet i benen, så skulle man sätta sej på en jordfast sten. Därefter skulle en som pjalet hest vråken och blåsa huvud på samma sätt, 3 gånger tvärsatt i hans som den sjukes huvud. Detta skulle göras absolut obemärkt av hela hans.

585

128

Elsa Jönsson
Norjeby, Lisbo hd.
Född 1842. död 1928.
H. nästsenast Boja.

Upptecknat
juli 1922.
Thurebjörnsson

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Virvelvind.

Om man spikar en virvelvind ("öfelvinge") i
man vånde in i en vånda, så skulle man kasta spatt,
ty vinden var ett uck av hästar eller trolla häxingar,
som blivo maktlösa genom spattendet.

Flädinge

Ebba Jönsson 585 Egnahemshus
Norjeby, Listers Ld. sommaren 1928
Född 1842, död 1928 Thorell Månsson.
Fd. nattelsent Norjeby.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Likskåsvena.

Likskåsvena = blåaktigt och kalkflygnande hos
hare, ansågs vara dyster. Skaden hade sett harande
rätt lik. Det kändes genom att man tog harens
tre grågås runt en likkista.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Elsa Jönsson
Norjaby, Dalhems hd.
Född 1842, död 1928
d. nästbarn Norje.

Upptecknat
sommaren 1928
Gunhild Jonsson

Paddans.

Paddans anses för "underjordisk", och den
bruka man inte skada.

Elsa Jönsson
Norjeby Lisbo hd.
Född 1842. död 1927
Fl. nästbrodr Norje.

585 Upptecknat
sommaren 1928,
Tamelånsson

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Östra julsamningen.

En kvinna, som fått barn, hade hälsing inne till kyrkotagningen, men gick hon ut så skulle hon ha stål på sig. Vid kyrkotagningen avsades till kyrkan, de fattiga och till bibel läsningen.

Elsa Jönsson
Norjeby, Lister hd.
Född 1842. död 1928
Husmoderns Norje.

585

Gripteckat
sommaren 1928
Thurbérsson

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Midsommardagg

Midsommardagg insamlades midsommar-
natten för att användas som läkemedel.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Elsa Jönsson 585 Egenteckning
Nasjaby Dalhems hd. sammanen 1928
Född 1842, död 1928. av Hans Månsson.
H. mantalsskrivet Nasjaby.

Julklappsvaxar

Julkarten.

Så kallas en stav som ligger på stunden av Vesan i Nasja. En jättekvinna sägs ha burit den med dynamitstaven hyska och den vänder sig var gång den julkarten nyskakat hänt.

III

Elsa Jirman
Norjeby. diriterskd.
Född 1842, död 1928.
El. mistelsvart Norje.

585 Egyptschnat
samsamm 1928
Jmuckarum

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Smäckycka.

Min pe amtalade att hamen skäftarsdagsmorgan
sett dyrt-grisar-kaccian stå och kärna i 4 kor-
skålena, under fullkomlig tystnad och i hela
hinnet. Sedan vardet för hanskalle pissmä-
kycka under året.

Elsa Jönsson 585 Upptecknat
Norrby Asarums sn. sommaren 1928
Född 1843. död 1928 Ingeborg Jönsson
El. undervisad Norrby.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Påskägg.

Påskägg skulle man inte äta ägg utan först
använda på påsk, ty annars spöka man under sommaren
så många annat.

Elsa Jönsson
Norjeby, Listers hd.
Född 1842, död 1928
Hr nästebarn. Norje.

Upptecknad
sommaren 1928
Stuchénius

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Pelles hunder

Om den ansågs ha bråkiga hunder (antalet uppgivet),
som inte kom i kapten tillsammans med jämnåriga.

Ly
11-40

137

Elsa Jönsson
Norjeby, Diseröds hd.
Född 1842, död 1928
d. nittonåring Norje.

Upptecknat
sommaren 1928
Ida Wallenius

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Riksgryn.

Vid bondparets flyttning till sitt nya hem
kastade man sig gryn efter andra och gryn efter dem
för att göra dem lyckliga.

1738

585

Elsa Jönsson
Norjeby, diötes hd.
Född 1842. död 1928.
El. mästelsearb Norje.

Upptecknat
sommaren 1928.
Ruth Hässler.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Barnavård.

Man hade en linda om barnets mage så länge det var litet. Sitt på navelen. Hade man last något hårt, t. ex. ett mynt, på det navelen inte skulle bli stor på barnet.

Elsa Jönsson 585 Upptecknet
Varjehy, Lisleröds. sommaren 1928
Född 1842. Död 1928. A. Runeberg.
H. mästelsedet Varje.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Fallandesjukan.

Emmen havande kvinna tog "ön" (blodet) vid slakt, fick barnet "ögat": fallandesjukan.

Första gången ett barn hade fallandesjuka skulle man krama upp barnets kläder, då skulle det inte få dem mer.

140
140

585

Elsa Jönsson
Nejby Listers hd.
Född 1842, död 1928.
Hemmansägare Nejby.

Gyptekvad.
samman 1928
Ihrselkönn.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

"Blåst"

När ett barn var "blåst" d. v. s. hade någon sorts utslag med plitor eller pyttor i ansiktet, sådde man ta gamla nässlestänglar samt blåsa genom tre sådana samtidigt tre gånger. Men den som blåste, skulle ha varit "blåst" själv och ej matat kön.

Eller också kunde man låta blåsa barnet i smedjan med bälgen tre gånger med tre pustar varje gång.

14141

Elsa Jönsson
Nasjelby. Listers hd,
Född 1842. död 1928.
El. nästbarn i Norje.

585 Upptecknat
sommaren 1928
Skarlöinnan

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Uppmärksamma på barnsängskvinnan.

Qvinnan och läkaren skulle uppmärksamma barnsängskvinnan med barnsängagråt eller älgost. I gengäld skulle kvinnorna traktera med mat och ibland skummisbrännvin.

142
142

Elsa Jönsson
Norrby, Luttra hd.
Född 1842. död 1928
Ekonomibiträde Norje.

585 Upptecknad
sommaren 1928
Ingeborg Svensson.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Vid dopet.

Barnet skall efter dopet sova i dopklädningen, för att det skall bli snällt.

Vid dopet skall man bära så pet som möjligt för att barnet skall bli snäll.

En gudmor fick hava upp sina kjortlar, när hon gick till kyrkan, för att barnet inte skall bli lösaktigt.

Om barnet under dopet, skall det få god ängest.

14143

Elsa Jönsson
Nöjaby, Listerlsd.
Född 1842. död 1928.
Undervisad av Noja.

585 Upptecknad
sommaren 1928
av Ruth Hämsson.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Frödopet.

Om en pojke och en flicka döpas samtidigt, skall pojken döpas först emedan för flickan står lämpligheten skall gumman med pojken stå till höger av samma orsak.

Gumman skall inte visa barnet åt vare håll förrän, i annat fall kommer barnet att bli uppåt på magen.

Prästen borde gumman tysta här efter prästen döpvattnet, så skulle barnet bli "nesat" = på lätt på att lära.

585

Elsa Jönsson
Nasjeby, Lisbets hd.
Född 1842, död 1928
H. mästerska Nasja.

Uppteckned
sommaren 1928
J Rauckmann.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Gammals tages hyska.

Hanna bygge på en ö i sjön Vesan granske länge
sen omkrillet. Först skulle man bygga hanne på stranden
en sjön, men vinket man hadd sid hann en nätlina haet,
då fick man rådet, att låta två trilliangstutar, som
ännu inte hunnit inbinda, språnas sjön en dräkt (= en
rents släde) och så låta dem gå vart de ville, de
bygga sig dinne i sjön och hanna inne till halvan,
då fann man också det pilvade vinket, och där
byggdes hyphan.

Ola Jönsson
Norjeby, Listers hd.
Född 1842, död 1938
Hemmansägare Norje.

585 Upptecknad
sommaren 1938
Dan Hänsson.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

"Tuntetta"

Så kallas en stad, som skall ha legat ute på Tummo i Norje, där det nu är masse, där har man funnet kämningar efter den, såsom gatan och tvärhjälpar. Nära staden finns nämligen en bäck, i vilken en kindam håll till, och för att få kvarstannan måste man sätta eld på skogen, då veksås stadens brann upp. Från denne skog kände att "blossaden" i masson. Så kallas de tvärstycken man finner i tarmen, emedan man pläga använda dem till blos vid förra mattetid.

7 1646

585

Elsa Jönsson
Nasjaby. disktes hd.
Född 1872. död 1928
H. mistelecact:, Nasjc.

Upptecknat
sommaren 1928
S. Rudbeckson

Sat sjukdomar.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Sat ussa sjukdomar skulle man dra sjuk mej
~~Smittas~~ i en bäck, som rann på sådu tille
man.

Elsa Jönsson
Norjeby, Listers hd.
Född 1842, död 1928
Hemmansägare Norje.

585

Uppteckn. sommaren 1928
Thure Hansson

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Huggning på väck.

Om någon pick väck i häften, så man att någon hamnings kvinna satt dit den, som blev bestad, gemmat att tawsig hyssna och hugga av hyckelbinningen på tre ställen under följande dialog: Den sjuke: "Jag hugger." En annan: "Vad hugger du på?" Den sjuke: "Jag hugger på hälsen i min bänd." Så skulle väcken gå bort.

14148

Elsa Jönsson
Norrby, Lister hd.
Född 1842, död 1928
Fr. nästekvast Norje.

585 Uppteckned
sommaren 1928
Jane Hänsson

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Svälthatten.

Svälthatten men äl också mat alltså skulle man akta sig för att skänd vanvett, för då kunde det hända att man råkade skälla vättarna.

Elsa Jönsson, Naiarby, Listers hd.
Född 1842 död 1928
Undervisad Naiarp.

585 upptecknat sommaren 1928 I Svanhäxan

Fältaljus.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

"Sådana skiltade man i mägelgrovarna, man trodde att vättarna använde dem till att lysa sig med. Fältaljus pläjde man högja i barnets vagga för att skydda det mot vättarna.

15 150

Elsa Jönsson
Nacka sn. Stockholms kl.
Född 1842, död 1928
Ur nutidsbruk Nacka.

585. Upptecknat
sommaren 1928
Dan Lundman

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Midsommardagen.

Man skulle inte bada vid midsommar, för då
var det midsommardagen i vattnet, och det var
farligt för hälsan.

Ulvsunda

Elsa Jönsson
Norjeby, Listers hd.
Född 1842, död 1928
Bl. nästanstaad Norje.

585 Egenhemt
upptecknat 1928
Ture Jönsson.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Segelsaxen.

Barn, som föddes med segelsax, skulle lyckas i
alt. Uttrycken "segelsax" och "segelsätta" förekomma
också.

585

Ella Jönsson
Norjeby, Listers hd.
Född 1842, död 1928
Hemmahörande Norje.

Egyptiskt
omkring 1928
Ruckenånan.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Söndagsbarn.

Söndagsbarn och tisdagsbarn skulle föra mycket
tråll och ha lätt för att komma i förbindelse med
andevärlden.

152

153

Elsa Jönsson 585 Upptecknat 153

Norpeby, Lisbets hd. sommaren 1928

Född 1842. död 1928 Ingeborg Månsson

Ev. vistelseort Norje.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Gudmorsgåvan.

I vår julen skulle "gumman" ge sitt gudbarn en julkaka och presenter på födelsedagen. Vidare skulle barnet hava "gumnasklänning" men inte så noga när, och vid moderns kyrkotagning skulle barnet hava silkesmössa av henne.

1554

Ella Jönsson
Norjeby, Listerlands
Född 1842. död 1928.
Kristianstads Norje.

585 Upptecknad
sommaren 1928
Ruth Hörnsten.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Läkekonster.

Om en kvinna kröp i genom dörrhålen i vilket ett spädbarn låg, så skulle hon få en läkekonst.

Elsa Jönsson
Norjeby, Listers hd.
Född 1842, död 1928.
H. mästebarn Norje.

585 Gyptichat
anmärkt 1928
Smickbönsan

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Hamnyttet.

Om en havande kvinna fiskar en kaa, så blir
barnet kamnyt. Det kamma blir fläcken, om
kan fiskar en gyda eller inhyggers i en kuggkaubb.

156

585

Elsa Jönsson
Norjeby, Listers hd.
Född 1842. död 1928.
El. mästerska Norje.

Upptecknad
sommaren 1928
Ingeborg Svensson.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Brännässelbyte.

Hade en kvinna fått brännässelutslag, när hon skulle gå ut med potatisen, så kunde hon ta ett knippe brännässlor och gnida det på det ställe, där utslaget var. Botades genom att kvinnan, som hon fått en pojke, gick till annan kvinna, som fått en flicka, (hade hon själv en flicka så fick hon gå till en som fått en pojke) och bytte med henne antingen tröja eller skjorta med ett "sud", som hon därefter skulle sticka och sedan smörja kvinnan med saften. Eller också kunde hon sätta nio brännässlor i en flaskhals, stoppa den och så smörja kvinnan med saften.

Elsa Jönsson 585 Upptecknat
Nejby, Listers hd, sommaren 1928
Född 18 42. död 1928 Munkhättan
Hemstaden vid Nejen.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Vädeldshal.

Ty en kunnande kvinna en vädeld, varvid han blev rädd och tog sig med händerna i ansiktet, så pich barnet utav i ansiktet. Bättades genomskuren skuppde vädeldshal, som glödgades och därefter släcktes med vatten, i vilket barnet sedan tvättades.

585

Elna Jönsson
Norjeby, Listers hd.
Född 1843, död 1928.
Ej vistebeard Norje.

Upptecknat
sommaren 1928
J. Svensson.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Vindöjdhet.

En blivande moder får icke titta genom en
vägggspringa, ty då blir barnet vindögt. Be-
fruktningen att barnet tittade genom samma
springa.

159

Elsa Jönsson 585 Upptecknat
Norjeby, Luttra hd. sommaren 1928
Född 1842, död 1928 Runelösa.
H. vistelseort Norje.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Lyte hasbarn.

När en havande hästinna åt, fick han inte använda hende eller stena skeden, ty då fick hanet enbud inun.

159

160
160

Ola Jönsson
Norjeby, Listers hd.
Född 1842. död 1928
Bl. nittebarn i Norje.

585 Upptecknat
sommaren 1928
Thunelkönsen.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Heliga Himmelsfärdsdag.

Denna dag skulle hvarinnan gå baxamade till kyrkan, hur kallt det än var, för att det skulle bli varmt under den kommande sommaren.

Elsa Jönsson
Nasjeby, Dalsjö hd.
Född 1842. död 1928
Uppteckn. i mitten av Nov.

585 Uppteckningsår
sommaren 1928
Dialekt.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

161

Midsommardagen.

Fördom var det sed, att fiskarna låga upp sina garn och andra fiskredon tre dagar före midsommar och sedan lätade man upp ännu tre dagar efter midsommar, ty under midsommarnatten gjorde djuren att garned blev skört och nätterade upp mycket fort.

585

Elsa Jönsson
Norjeby. Listers hd.
Född 1842, död 1928
H. mistelsvart Norje.

Ogift piga
sammanen 1928
Hemmadöttren.

Begäfning.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

I Bandlidenschatten bund ha klinit beg-
tyen.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Elsa Jönsson 585 Upptecknat
Norjeby, Listers hd. sommaren 1928
Född 1842, död 1928. Tvåkönssn.
Undervisningsspråk Norje.

Tjugondedag-Jul.

Förr plägade man säga att julen tjugondedag-Jul.

585

Elsa Jönsson
Nejeby, Listers hd.
Född 1842. död 1928.
Ej vistelsecart Norje.

Upptecknad
sommaren 1928
Ruth Hedman

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Gastarna.

Så länge man hörde mitt på vägen i de vanliga
spåren, hunde gastarna sitta på vagnen och åka,
men hörde man till sidan, så mäkte de av.

165
165

Per Jönsson
Nagelby, Listers hd.
Född 1842, död 1928.
Hemmansbrukare Nagelby.

Upptecknat
sommaren 1926
T. Andersson

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Majsjungning.

Två gånger hava pojkar sunkit och sjungo maj och samlade in ägg, under det att flickorna tillredde majgillet.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

+P 166

585

Elsa Jönsson
Nöjdby, Listers hd.
Född 1842. död 1928.
H. visthusarb. Nöjdby.

Egyptiskt
samman. 1928
Ihuelkinna.

Julklappen.

Det var det sed, att när man lämnade julklappen till främmande helt enkelt slänga in dem genom dörren och så springa sin väg så fort som möjligt, ty man skulle mycket akta sig för att bli påtagen av husets folk. Julklappen skulle också vara nätt inlagda i papper.

7

Hanna Nilsson. 585 Upptecknat
Klöcky. Listers hd. sommaren 1928
Skåne Svenska
El. mikrofonerat Norje.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Majsjungning.

Majsjungning förekommer inte i Klöcky för en
person så redan.

Hem Telin 585 Upptecknad
Häby, Lustens hd. sommaren 1928
Södermanl. Norje. Ture Kinman

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Havets innebyggare

Man trodde, att havets innebyggare kunde
mjölka kossa.

B C

16169

Hanna Nelin 585 Egnahemet

Hälby, Lesjö hd. sammanm 1928

Född Smålänningen

d. utskrivet Norje.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Näcken

En spelman i Nymo, i Skåne hundegelsand
han ville, och det hade han lärt av näcken.

Hanna Pehrs. 585 upptecknad 1770

Ekeby Lisbets hd. sommaren 1888

Gästl Emil Ahnsson

Ht. mästebarn Norje.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Stål.

Där bar man stål i höstbrännen på kvästet
till skydd mot trolldom.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

585

Olof Nilsson
Hanö, Listers hd.
Född
K. uppteknad Hanö,

Uppteckn. år
Namn på gården.

171

Så hugen vara mjuk.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Förr i tiden vara hugen mjukare än nu.
Och är därför som ofta efter jättarna sätta
än i dag synas på Hanö.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV
172
172

Hans Pehr 585 Upptecknat
Elarby, Distens hd. sommaren 1928
Dalarna. Thurdberman.
Ht. uppteckn. av Varje.

Källen hallen.

Det var en gajpe gumben. Han var där o. vaktade och hade bara fått vill och hund till mat på dagen. I mitten hären gick han vallen med ett hjärtens, som han sen slöng de. Av det växte en upp en hjärt, som stå i jämte hallen. Gajpen själv gick i berget och där uppstod källen. Det sjöde man senare.

173
173

Elna Jönsson
Nejdeby, Lisbets hd. 585
Född 1842. död 1928
H. mästarbrev Norje.

Upptecknad
sommaren 1928.
Dunkronorna.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Sänö-blasset.

En skeppare hade en gång sin enda dotter med på sjön. De hade vänt på länge men vare sig vänta kommet, då en spöpiska stann utbåt och spöken upplades åna bord. nära Sänö. Ekonnes lik skunde man inte hitta, men ännu efter sin död går dennes spöke mycka hästhvälla och säker kunne vid Gässkens backen. det är Sänö-blasset.

Elsa Jönsson
Norbys, Listers hd.
Född 1898. Död 1921
Hl. nattvardsgäst Norje.

585 Egenbetecknat

LUNDS UNIVERSITETS FOLKMINNESARKIV

174

sommaren 1920.

Samuel Jönsson

Blosset Jönsson.

En karl, som var ute och gick en mörk kväll, behövde göra sitt naturliga behov. Nu så kunde han då se ett "blosse" och sprade till det: "Jösses kid o lyss mig!" Blosset kom också i en sprang och till honom, men lyse sig han inte utan en sprang äpsil.

Elsa Jönsson 585 Upptecknad
Norjeby, Listers hd, vid mauen 1928
Född 1848, död 1928 Thun Karlsson
N. Vittskövle och Norje

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

"Ljusmen mal"

När det blåser stark västanvind, säger man att
"ljusmen mal" eller att "sjön mal".

Elon Jönsson
Norjeby, Listers hd.
Född 1842. död 1888
Ol. nattlikvard Norje.

585 Upptecknat
sommaren 1888.
Ruuth Hansson

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Vättaljus

Man ser "vättaljus" på nyårsnatten och använde nyårsnatten till att bada sig med samma tillvägagångssätt vid vissa sjukdomar.

177
177

Elsa Jönsson
Norjeby, Lisbets hd.
Född 1842. död 1928
Hemmansägare Norje.

585 Upptecknat
sommaren 1928
J. Lundkvist

Näcken.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

När kunna ville gå till sjön, sträcka man dem med
orden: "N., gå inte gå dit, för då tar näcken ee."

BK.

Ola Jönsson 585 Egnahemstorp

Norjeby, Kalmar kd. omnämnd 1828

Född 1842. Död 1928 Timerhuggare

Kyrkoherde Norje.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Näcken.

Berättade om en man, som lärde spela ett stycke av näcken. På sitt bröllop skulle han så gärna det för sista gången, men kunde ej sluta. Det att vädde honom måste en madej man med en hovvarkäs av pälsattingen.

Hilda Bergman, fru 585 Egnahemsk
Nora Råsen, Skåne juli 1938
Född Tuvelösen
Hemförhållanden: Lund.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Medelmatvärde.

Man behöfde bara fästtag i människor och medan man med händerna uttala följande ord nio gånger:
"Jag trodde det var, men det var inte". Samtidigt skulle man se på månen och denne skina på händerna.

180
180

Hilda Bengtsson Ein
Nöra Rörum, Skåne.
Född
Hemmahörande Lund.

585 Upptecknad
juli 1927
Thorild Wimmer

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Skadelmat vältar.

Man skulle taste lika många ältar som man hade
vältar i en brunn, samma så nära ett hus att man
kunde hörna ni däri, innan ältarna mäb hatten. Då
fell skulle vältarna gå bort.

Elsa Jönsson 585 Lyptechnat
Narjeby. Listers hd. samman 1928
Född 1848, död 1928 Thunkönsen
H. mistelbent Naje.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Håret avskillat.

Om barnet vill gå bort på dagen, så skynda man
dem med att i så fall stryka de håret avskillat, när
de komma någonstans.

Östra Blekinge

182

Uppteckn. Elsa Jönsson 585 Upptecknad
Vittra Vane Jön Nosjeby, Listers hd. sommaren 1928
Född 1842. Död 1928. Tuvelönn.
Ur nästan lärarens Vane.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Dagarne i påskveckan.

Man plägade kalla dem: Skärtorsdag, Långfredag, Påskmåndag, Himmelsgetisdag, Påskonsdag, och Skärtorsdag.

183

Ella Jönsson 585 Upptecknat

Norjeby, Listers hd. sommaren 1928

Född 1848. död 1928 Ida Nilsson

Fr. västeråsarl Norje.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Vid dopet.

Dopklänningen lånade man ofta. Det skulle gud-
modern stryka om.

183

Elsa Jönsson
Norjeby. Listers hd.
Född 1842. död 1928
Hemmansägare Norje.

585 Uppteckned
sommaren 1928
Smedkärra.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Bladaväxtjärn.

I

Stundom skulle både fäldrarna stricka två på sina
vingspinnar och ge barnet in av blodet. Tarpräche-
band.

185

Elsa Jönsson 585 Uppteknad
Norjeby, Listers hd. 1928
Född 1842, död 1928 Immerkönan
Ev. vistelseort Norje.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Trädetsmärken.

Sådana kunde uppstå genom att maderm' havande tillstånd under bärplockning rörde på det här in på knuppen.

Elsa Jönsson
Norjsky Lotsens hd.
Född 1842, död 1923
Ministeriet Norje.

Egyptiskt
sommaren 1928
Stockholm

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Från Egyptenresan.

Barnets Mustaschelle Spiegnadens hyspo-
tagning tvättes och tackas innanför.

B.

187
187

Elsa Jönsson
Norjska dialekter hd.
Född 1848. död 1928.
U. institutionsvaktmästare. Norje.

585 Upptecknad
juli 1927
Ingeborg Svensson.
Ingeborg Svensson

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Påskdagsmorgon.

Påskdagsmorgonen skallemen upptyp vid sol-
uppgången achse, medan salen dansade.

585

Elsa Jönsson
Nacka, Stockholms l.
Född 1872. död 1888
El. mästarens dotter Nacka.

Upptecknat
juli 1922
Rud. Kinberg

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

188

En uppenbarelse.

En flicka var dömd till döden, emedan hon hade
tillbragt och hade att på hela sin länge, som tills
hon skördad det hon dade rätt. Ned fick hon bar
till. Man vad hon rätt var hakallen, och dessa
allas ansikte upphöjt till den stora, vackra hak-
ahagen, som finns i Nacka fjäll. Så kommer jä-
sklarad ahagens uppenbarelse. Och flicka fick leva i
många år och dog en naturlig död.

189

Elsa Jönsson
Norjeby Lästads hd.
Född 1848. död 1928
H. mittelsvensk Norje.

585 Upptecknat
juli 1928
Ture Hansson

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

189

Ramsor vid lek.

Enum benum knapp,
så att du klapp.

Adam padam paradis,
slaktade sin fete gris, el svarta gris.
Ditten, flisket sålde de,
sinten den behålde de,
rumpan den fick du.